

De Montstraat (Ieper, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017A123

Datum: Januari –Februari 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	9
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	12
1.2.6.1 Methode	12
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	12
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	12
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	12
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	13
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	13
1.3 Assessmentrapport	14
1.3.1 Ruimtelijke situering	14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	15
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	16
1.3.2.2 Geologie	17
1.3.2.2.1 Tertiair	17
1.3.2.2.2 Quartair	18
1.3.2.3 Bodem	19
1.3.2.3.1 Bodemtypes	19
1.3.2.3.2 Bodemerosie	20
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	21
1.3.2.5 Hydrografie	23
1.3.3 Gekende archeologische waarden	24
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	24
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	24
1.3.3.1.2 Historische kaarten	27
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	32
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	35

1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	39
1.4	Synthese	40
1.4.1	Synthesekaart	40
1.4.2	Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek	41
1.4.3	Conclusie gericht op gespecialiseerd publiek	41
1.4.4	Conclusie gericht op niet-gespecialiseerd publiek	42
Deel 3:	Bibliografie.....	44
Deel 4:	Bijlagen.....	45

FIGURENLIJST (2017A123)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	17
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).....	20
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	21
Figuur 10: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	22
Figuur 11: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	23
Figuur 12: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium en het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 2)	24
Figuur 13: Ieper tijdens de 11 ^{de} en 12 ^{de} eeuw, met aanduiding van het projectgebied (MUS 1998, fig. 2)	25
Figuur 14: Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-III)	26
Figuur 15: Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13 ^{de} eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-II).....	26
Figuur 16: Ieper en buitenwijken tijdens de 13de eeuw (O. Mus 1998, fig. 4)	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de gravure van Guillaume du Tielt, met de voorstelling van het Beleg van Ieper in 1383 (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3185).	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het stadsplan van Thévelin-Destrée (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3188).....	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de kaart van Braun & Hogenberg, 1575 (VANROLLEGHEM 2006, 69).....	29
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 89).....	29
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de gravure van De Wit, 1680 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 99).....	30
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart (VANROLLEGHEM 2006, 234-235).....	31

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	32
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2015 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI	35
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2015 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 30: Syntheseplan.....	40

TABELLENLIJST (2017A123)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: overzicht van de geconsulteerde historische kaarten.....	13
Tabel 3: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	15
Tabel 4: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	27
Tabel 5: Overzicht van de aanwezige CAI.	35

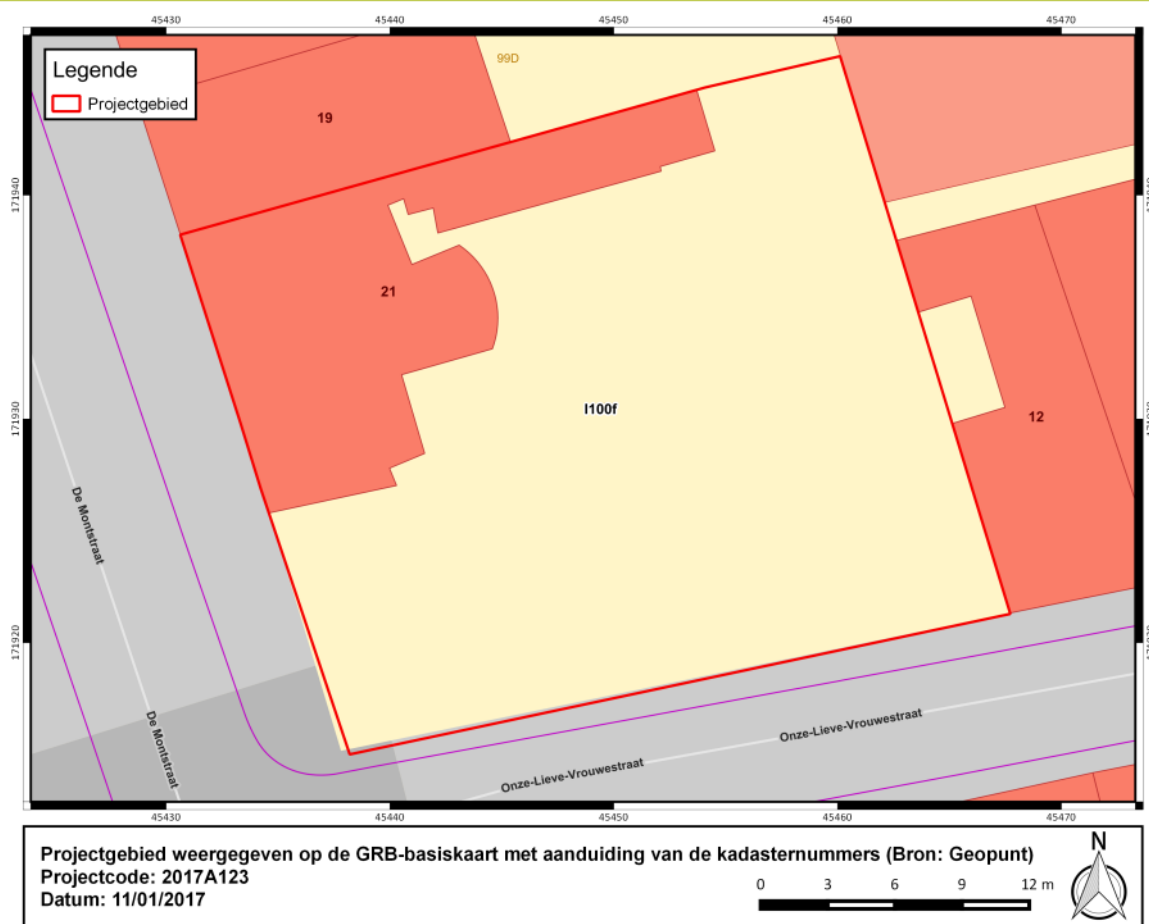
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

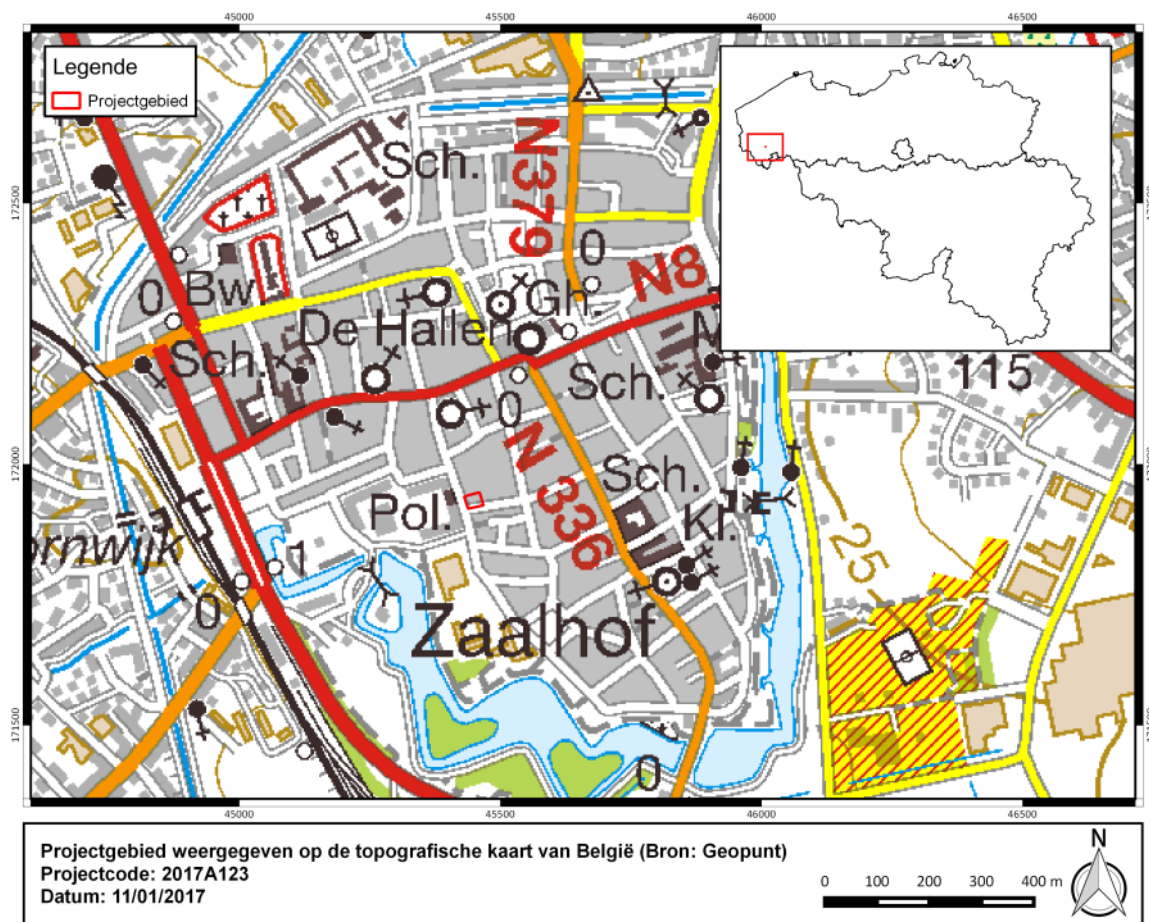
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ieper
	Deelgemeente	
	Postcode	8900
	Adres	De Montstraat 21
	Toponiem	De Montstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 45422 Y _{min} = 171913 X _{max} = 45471 Y _{max} = 171948
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ieper, Afdeling 1, Sectie I, nr 100f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Jan Decorte (Archeo7)	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande verbouwing van een halfopen woning tot meergezinswoning en de bouw van een meergezinswoning. Het projectgebied wordt in deze studie leper De Montstraat genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied wordt op het gewestplan aangeduid als een woongebied (code 0100). Bovendien bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Ieper¹. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 776m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140005>

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van het projectgebied werd in het verleden een werfcontrole uitgevoerd door Jan Decorte². Op basis daarvan werden bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Ieper, De Montstraat opgemaakt door Jan Decorte. Deze zijn echter niet meer van toepassing binnen de nieuwe wetgeving.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr.1.3.3.2).

² Mondelinge mededeling Jan Decorte (Archeo7)

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning gevraagd voor het verbouwen van een halfopen woning tot een meergezinswoning met daarnaast een nieuwbouw meergezinswoning. Beiden vormen samen 1 project.

Het perceel is niet gelegen in een bpa of rup en ligt in een woongebied volgens het gewestplan. Hierdoor dient te worden voldaan aan de gemeentelijke stedenbouwkundige verordening ter vrijwaring van het woonklimaat en het bouwkundig erfgoed.

De bestaande woning is sterk verouderd en voldoet niet aan de hedendaagse eisen van comfort, isolatie en ventilatie. De woning heeft evenwel een waardevolle architectuur en is opgenomen op de lijst van onroerend erfgoed. Hierdoor wordt beslist de bestaande structuur zo goed als mogelijk te behouden met respect voor de bestaande elementen. Wel wordt de achterbouw afgebroken om een nieuwe en kwaliteitsvolle invulling mogelijk te maken.

Het project valt uiteen in een deel verbouwing in de bestaande woning en een deel nieuwbouw die start naast de bestaande woning en de hoek om loopt tot tegen de buur in de Onze-Lieve-Vrouwestraat. In het verbouwde deel bevinden zich drie appartementen, terwijl het nieuwbouw deel zes entiteiten bevat, wat het totaal op 9 wooneenheden brengt.

De site kan op drie plaatsen betreden worden, wat de doorwaadbaarheid van het project ten goede komt. Aan de zijde van de De Montstraat wordt, op de plaats van de huidige garage, een doorgang geplaatst voor de wagens, alsook een toegang voor voetgangers en fietsers. Aan de zijde van de Onze-Lieve-Vrouwestraat zijn twee toegangen voorzien die rechtstreeks leiden tot de gemene delen naar de appartementen en de binnenkoer. Op deze binnenkoer zijn een zevental parkeerplaatsen voorzien voor wagens, waarvan vier overdekt onder het nieuwbouw gedeelte.

Op de hoek van het project wordt dan een ruime fietsen- en afvalberging voorzien, evenals de tellerlokalen voor de nutsvoorzieningen.

Het perceel is op vandaag grotendeels onbebouwd en aangelegd als tuin met bomen. Het perceel wordt afgebakend door een tuinmuur in gevelsteen.

Op vlak van archeologie werd reeds contact genomen met CO7 om hun advies in te winnen. Er vond op 08.03.2016 een bespreking plaats op de bouwplaats, in aanwezigheid van dhr. Jan Decorte en ir. Toon Breyne. Het verslag werd als bijlage aan het bouwaanvraagdossier toegevoegd.

De bestaande woning is op vandaag geheel onderkelderd; dit wordt niet gewijzigd. In het nieuw te bouwen gedeelte situeren zich geen kelders, enkel verlaagde zones.

Wat de diepte van de paalfundering betreft, meldt het architectenbureau dat de stabiliteitsstudie nog niet uitgevoerd is. In elk geval zal de paalfundering dieper dan 10m komen.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Tabel 2: overzicht van de geconsulteerde historische kaarten

Gravure van Guillaume du Tielt	1610
Wandkaart Thévelin-Destrée	16 ^{de} eeuw
Kaart van Braun & Hogenberg	1575
Kaart van Sanderus	1641
Gravure van Dewit	1680
Anonieme aquarel	Begin 18 ^{de} eeuw?
Kaart van Ferraris	1771-1777
Popp Kadasterkaarten	Ca. 1840

Op basis van dit kaartmateriaal kan de bewoningsgeschiedenis vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Er werd advies gevraagd aan Jan Decorte (Archeo7).

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de stad Ieper in de provincie West-Vlaanderen. De westzijde van de planlocatie grenst aan de 'De Montstraat', de zuidzijde grenst aan de Onze-Lieve-Vrouwestraat. De Majoorgracht stroomt ca. 150 meter ten zuidwesten. De Grote Markt van Ieper situeert zich ca. 500 meter ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

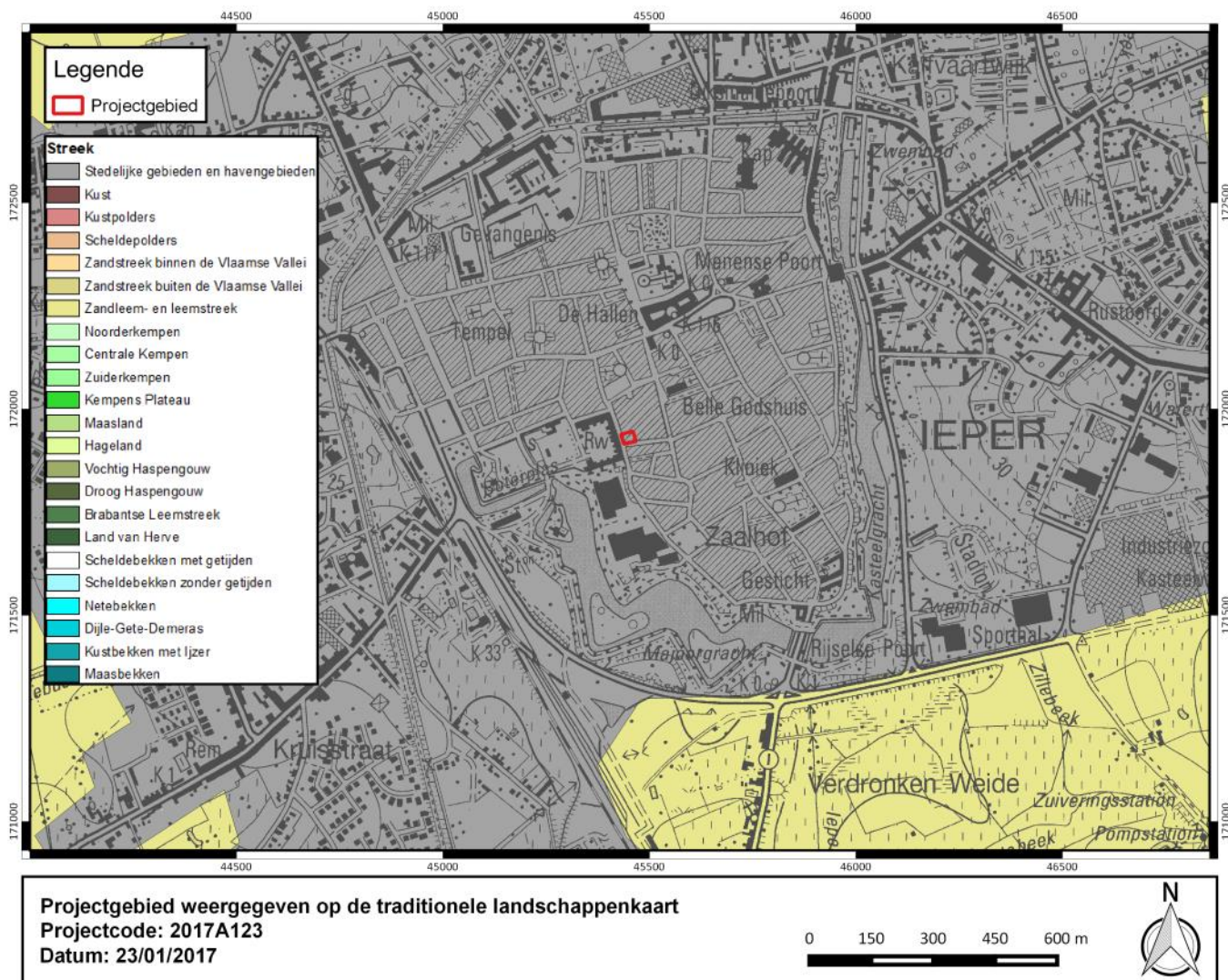
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 3: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Aalter (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3a: fluviatiele afzetting/eolische afzetting/fluviatiele afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Niet gekend
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 19,5 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken Ieper-Ambacht) Waterlopen: Ieperlee en Kasteelbeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

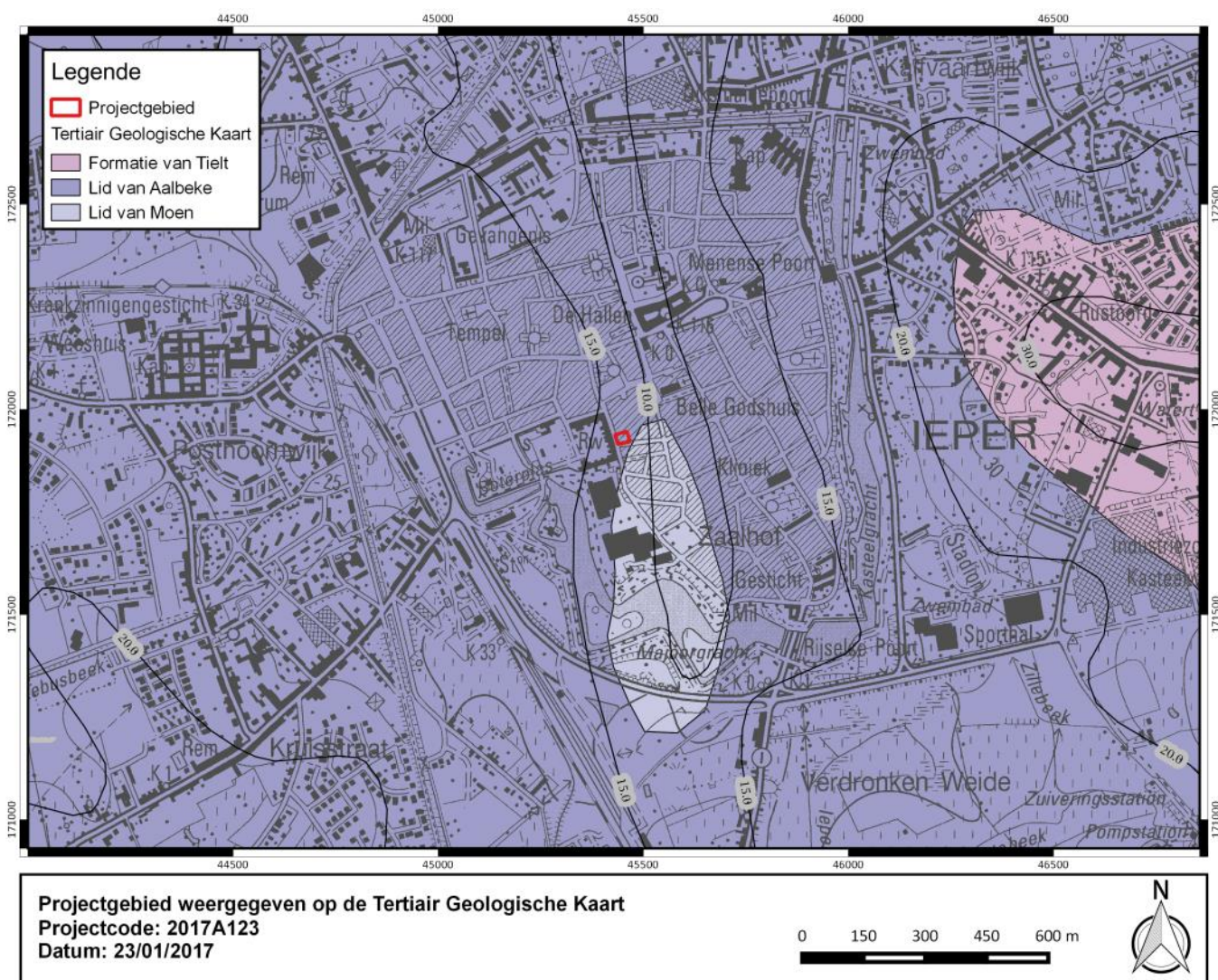
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Aalter (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu).

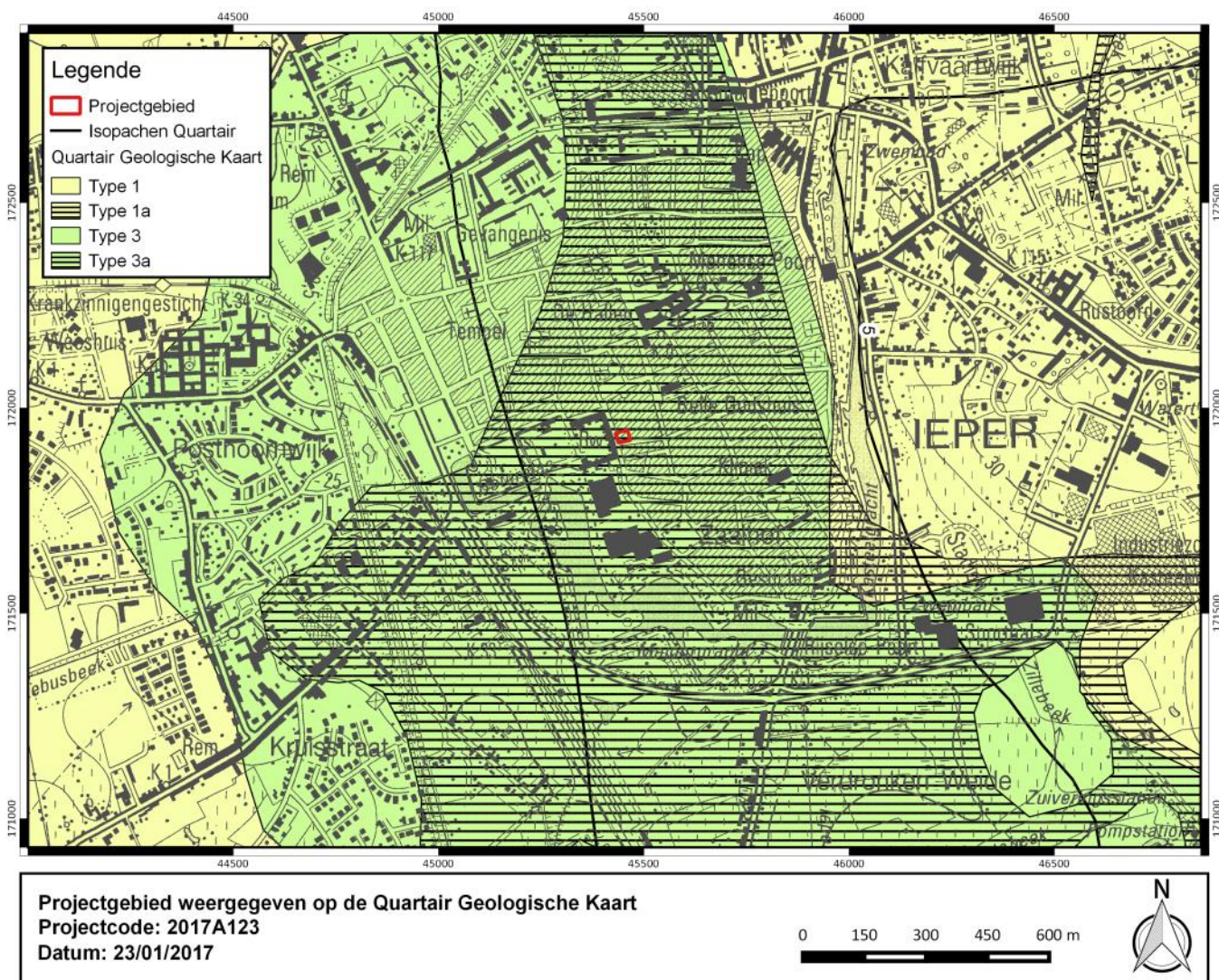
Het Lid van Aalbeke komt voor in het meer noordelijke deel van het projectgebied en is een fijn siltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

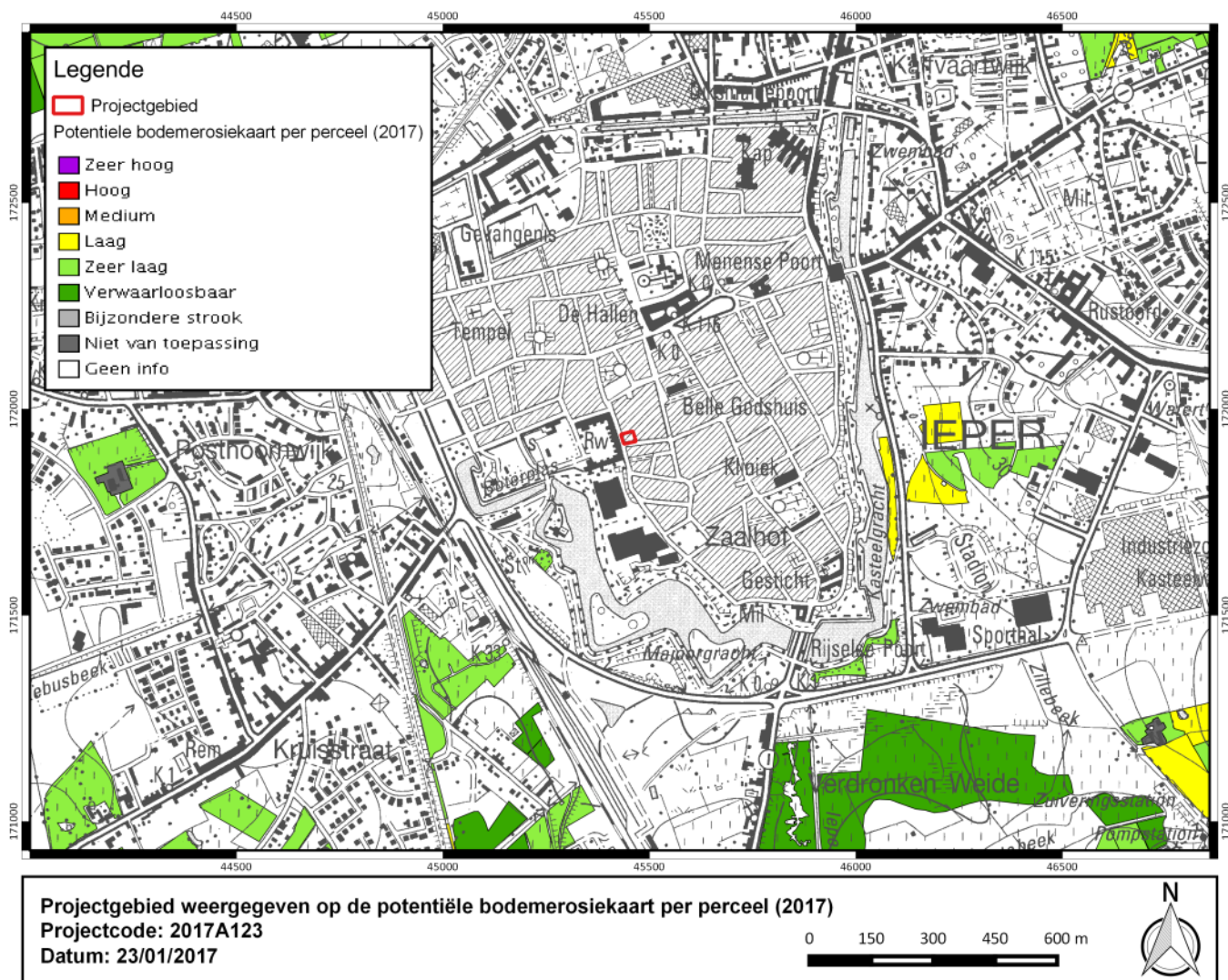
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. De basis bestaat uit een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan, gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijke Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Binnen deze eolische afzetting kunnen hellingsafzettingen voorkomen. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen tot mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

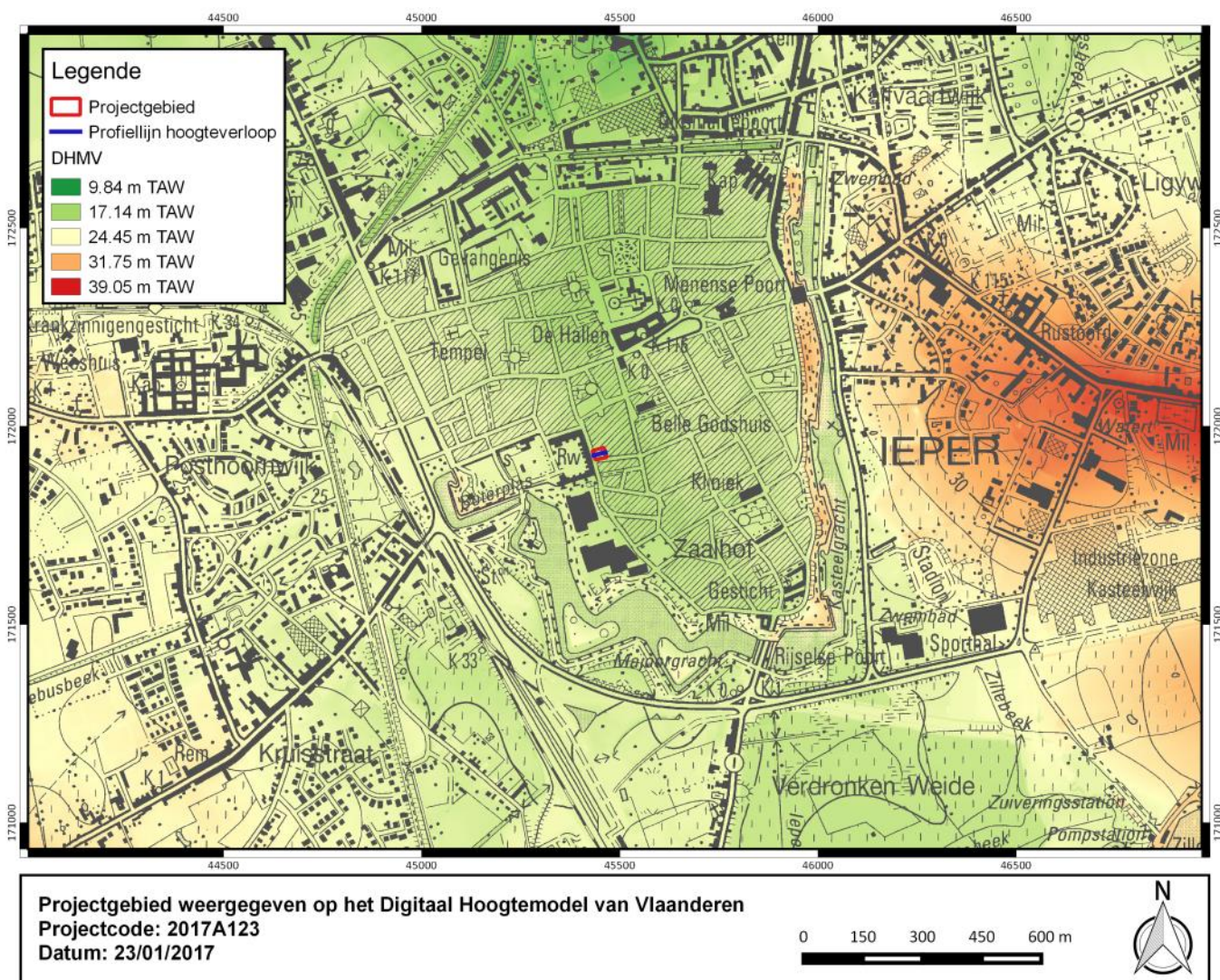
De potentiële bodemerosie is niet gekend van het projectgebied gezien de stedelijke context.

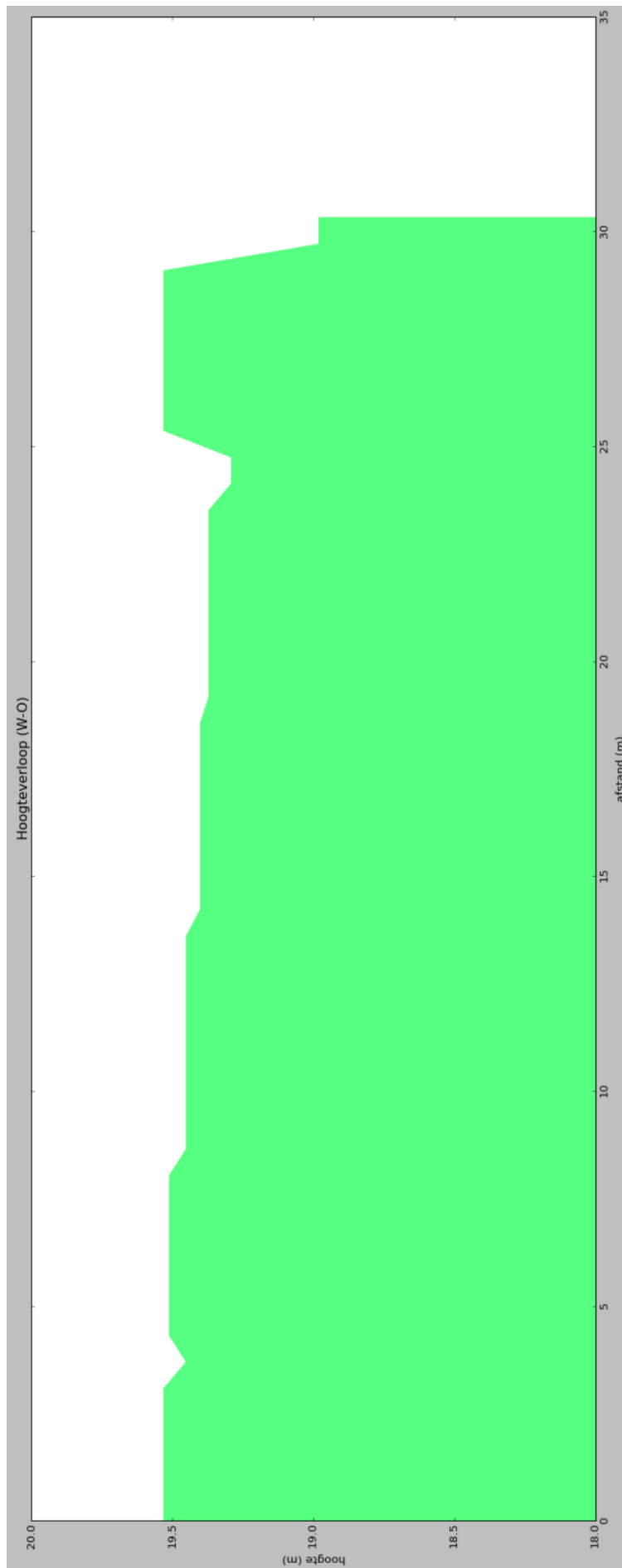
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen binnen een vlak reliëf. Naar het centrum van Ieper toe bevindt zich een heuvel. Het projectgebied heeft een gemiddelde hoogte van ca. 19,5 m TAW.

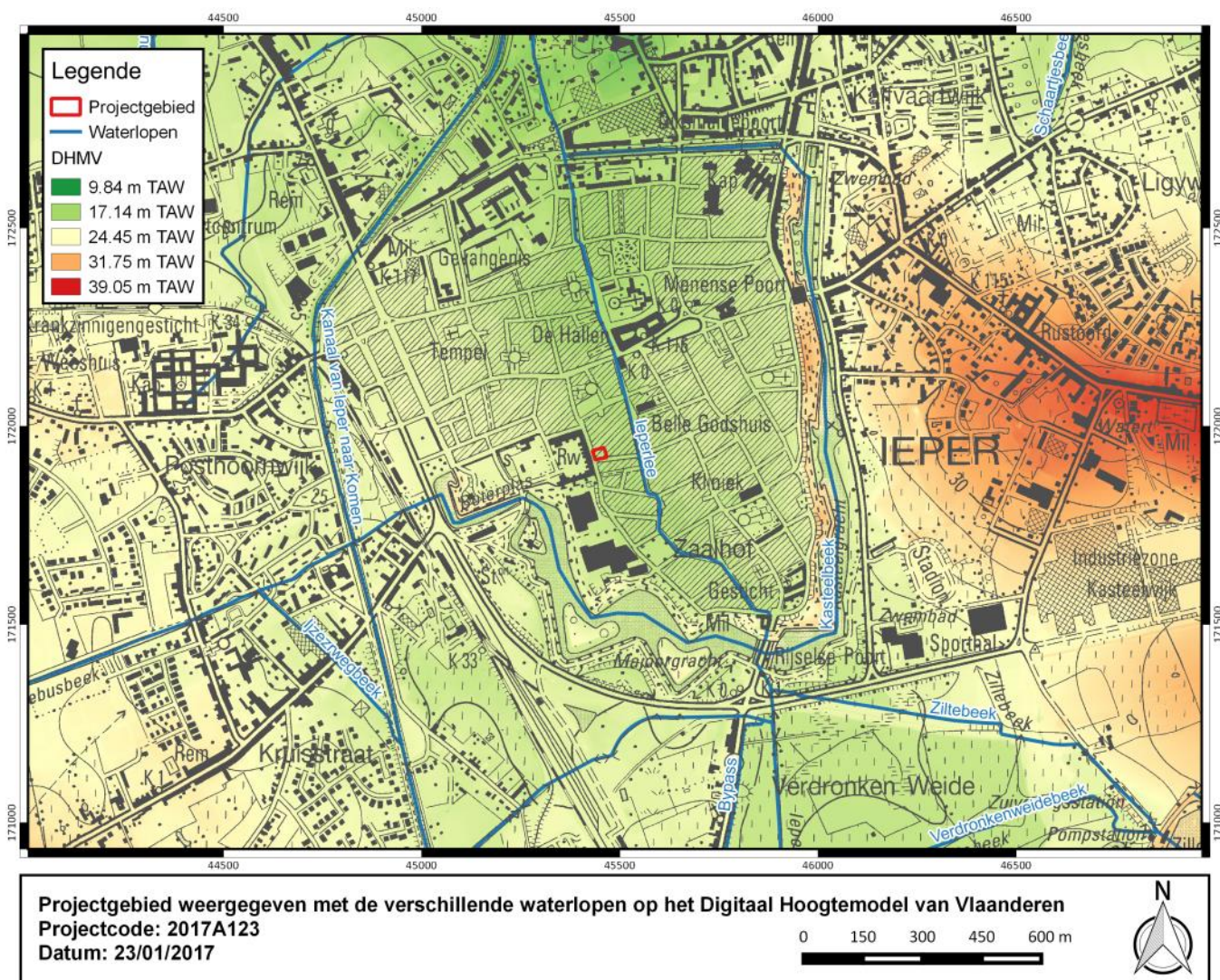
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken Ieper-Ambacht). Naar het oosten stroomt de Ieperlee terwijl naar het zuiden de Kasteelbeek stroomt.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

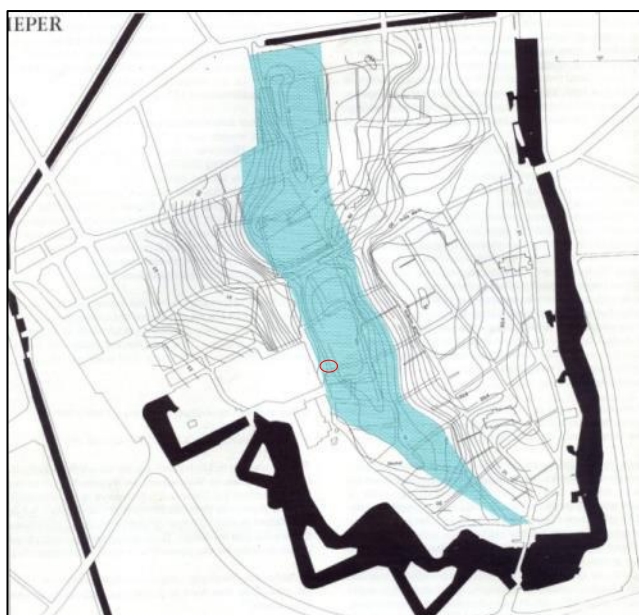
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

In 1988-1989 voerde toenmalig stadsarcheoloog Johan Termote een systematisch historisch-geografisch en -topografisch onderzoek van de binnenstad uit. Gegevens uit historische, iconografische, bouwhistorische en geofysische onderzoeken werden samengebracht en aangevuld met microtopografische gegevens en boorgegevens. Dit onderzoek leverde heel wat nieuwe gegevens op m.b.t. de ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad.

Ontstaan van Ieper

De stad Ieper ontstond op de rechteroever van de rivier de Ieper, die ontspringt op de Lindenhoek ten zuiden van de Kemmelberg³. De vallei waarin de Ieper stroomde was aanvankelijk vrij nauw, maar ter hoogte van het Zaalhofplein en de huidige markt werd de vallei breder (Figuur 12)⁴. Aan oostzijde van deze vallei kwam een vlakke zandleemrug voor; vermoedelijk moet de vroegste bewoning hier gesitueerd worden.

Figuur 12: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium en het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 2)

De oudste vermelding van de *Villa Yprensis* gaat terug tot 1066, maar er zijn aanwijzingen dat de nederzetting teruggaat op een Karolingische *fiscus*⁵. De kern van de *villa*, de *curtis*, lag in de bocht van de Ieper, nabij de kruising van de Elverdingestraat en de Lange- en Korte Meersstraat (Figuur 13)⁶. De lokalisatie van de gracht rond de *curtis* en het aanpalende neerhof kon aan de hand van boringen vrij nauwkeurig bepaald worden. Vermoedelijk gaat de grafelijke motte, ten noorden van de markt, terug tot deze *curtis*.

³ CORNILLIE 1950, 19.

⁴ TERMOTE 1990, 68.

⁵ TERMOTE 1990, 68.

⁶ MUS 1998, 54.

1. Curtis: centrum van de bedrijvigheid van de villa
2. Neerhof met de Sint-Maartenskerk
3. Sceudelgracht
4. Semi-circulair domein, omgeven door een gracht
5. Semi-circulaire *portus* rond de Sint-Pieterskerk
6. Sint-Jacobskerk
7. Het Zaalhof
8. Neerhof van het Zaalhof
9. Grafelijke motte

Figuur 13: leper tijdens de 11de en 12de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (MUS 1998, fig. 2)

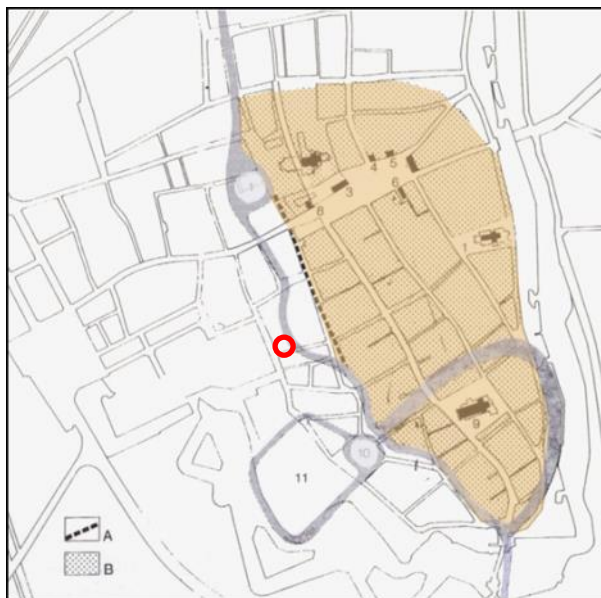
In de tweede helft van de 11de eeuw bestaan twee duidelijke kernen: de grafelijke *villa* met als kern de motteversterking en de Sint-Maartenskerk. Beide zijn gesitueerd ten noorden van de markt en de *portus* (handelsnederzetting) gesitueerd rond de Sint-Pieterskerk. De handelsnederzetting is reeds in 1127 verdedigd door een gracht. De opgave van de grafelijke versterking ten voordele van het nieuwe handelscentrum leidt tot een conflict, dat uiteindelijk in het nadeel van de Sint-Pieters *portus* beslecht wordt⁷. Aan de westzijde van de lepere, in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pieters *portus*, wordt een nieuwe grafelijke versterking opgericht. Deze vormt de kern van het latere Zaalhof.

Stadsontwikkeling tot ca. 1400

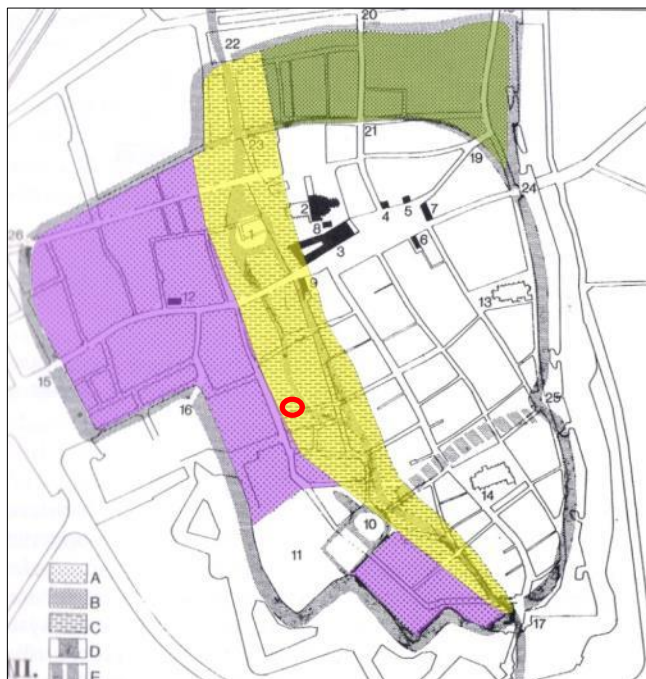
Tussen 1128 en 1324 breidt de stad leper zich sterk uit: de grote bloei van de lakenindustrie leidde tot een grote bevolkingsgroei. In een eerste fase wordt de ruimte tussen de oorspronkelijke grafelijke versterking en de Sint-Pieters *portus* opgevuld, m.a.w. de terreinen ten oosten van de lepere⁸. Deze terreinen werden op fig. 5 oranje weergegeven. Belangrijkste assen zijn het Schipleet (Figuur 15, A), aangelegd in het eerste kwart van de 12de eeuw, de Rijselsestraat en de Meensestraat. Tot deze fase behoort ook de stichting van de Sint-Jacobsparochie, te dateren tussen 1123 en 1139.

⁷ TERMOTE 1990, 68.

⁸ TERMOTE 1990, 68.

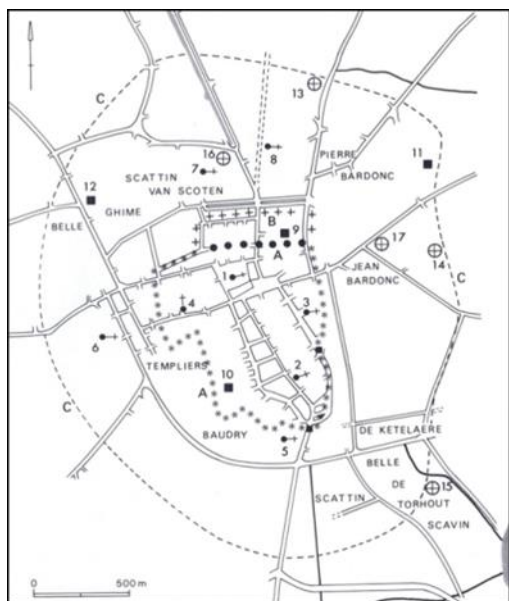
Figuur 15: leper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-II)

Figuur 14: leper tijdens de 13de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-III)

In het eerste kwart van de 13de eeuw worden ook de arealen ten westen van de lepere verkaveld en geleidelijk ingenomen⁹. Het gaat om de terreinen ten noorden van de Boterstraat, ten noorden en ten zuiden van het Zaalhof (Figuur 14, paars). In de eerste helft van de 13de eeuw wordt ook het alluvium van de lepere bouwrijp gemaakt (Figuur 14, geel). Het projectgebied bevindt zich net op de westelijke rand van het alluvium (Figuur 14, rood).

In de tweede helft van de 13de eeuw, vermoedelijk nog voor 1285, wordt ook het gebied ten noorden van de Surmont de Volsberghe-sstraat en de H. Cartonstraat binnen de stadsverdediging opgenomen (Figuur 14, groen)¹⁰.

Figuur 16: leper en buitenwijken tijdens de 13de eeuw (O. Mus 1998, fig. 4)

In een derde fase worden de talrijke buitenparochies, de zgn. voor-geborghten, binnen een tweede stadsomwalling gevat (Figuur 16). Deze werd aangelegd in de periode 1325-1328.

⁹ TERMOTE 1990, 68.

¹⁰ TERMOTE 1990, 68.

Late Middeleeuwen

Tijdens het beleg van 1383 worden de buitenwijken van leper volledig verwoest door de Engelse en Gentse troepen¹¹. Omdat de heropbouw van deze wijken door de graaf van Vlaanderen, de Franse koning en het stedelijk patriciaat verboden werd, werden ca. 350 volders en ca. 800 wevers verplicht om zich binnen de stadsmuren te vestigen. Op die manier kon de productie van het laken efficiënter gecontroleerd worden en werd de productie van goedkoop laken onmogelijk gemaakt.

Rekening houdende met het feit dat de volders enerzijds grote hoeveelheden water nodig hebben om het gevolve laken te spoelen en anderzijds het vuile spoelwater op een efficiënte manier moeten kunnen lozen, ligt het voor de hand dat een groot aantal volders zich vestigde aan de westzijde van de leperlee¹². De bronnen maken melding van een voldersconcentratie tussen het Zaalhof en de Predikheren in het noorden en de leperse vesten in het westen en het zuiden. Er zijn sterke aanwijzingen dat de traditie zich in deze industriële wijk van de late 14de eeuw tot de 17de eeuw heeft doorgezet. In de 17de eeuw wordt de wijk grotendeels verlaten t.g.v. de teloorgang van de leperse draperie¹³. Dit verklaart waarom maarschalk de Vauban net op deze gronden kazernes, arsenalen en hospitalen van het leger liet oprichten.

1.3.3.1.2 Historische kaarten

Tabel 4: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Gravure van Guillaume du Tielt	1610	verspreide bewoning ter hoogte van de De Montstraat, met onbebouwde achtererven tot aan de leperlee.
Wandkaart Thévelin-Destrée	16 ^{de} eeuw	oostzijde van de De Montstraat is volledig bebouwd. Achtererven tot aan de leperlee: sterk gelijkaardig als de gravure van Guillaume du Tielt.
Kaart van Braun & Hogenberg	1575	De oostzijde van de De Monstraat wordt opnieuw gekenmerkt door meer verspreide bewoning. Onbebouwde achtererven tot aan de leperlee.
Kaart van Sanderus	1641	Aan oostzijde van de De Montstraat situeert zich het klooster van de ongeschoeide Karmelieten. Aan zuidzijde van de kerk komen tuinen een enkele gebouwen voor. De precieze inplanting van het projectgebied is niet echt duidelijk.
Gravure van Dewit	1680	Idem Sanderus
Anonieme aquarel	Begin 18 ^{de} eeuw?	Voor het eerst wordt de Onze-Lieve-Vrouwestraat aangeduid. Deze kaart lijkt aan te geven dat het plangebied niet gelegen is binnen het gebied van het vermelde klooster.
Kaart van Ferraris	1771-1777	projectgebied ten zuiden van de kerk van de ongeschoeide Karmelieten; weinig nieuwe gegevens
Popp Kadasterkaarten	Ca. 1840	Situatie toont zeer veel overeenkomsten met de hedendaagse situatie; Uitzondering vormt een gebouw op de hoek van de De Montstraat en de Onze-Lieve-Vrouwestraat. Het gebied wordt omschreven als woning met tuin.

¹¹ Mus 1998, 56.

¹² MUS 1997, 27.

¹³ MUS 1997, 29.

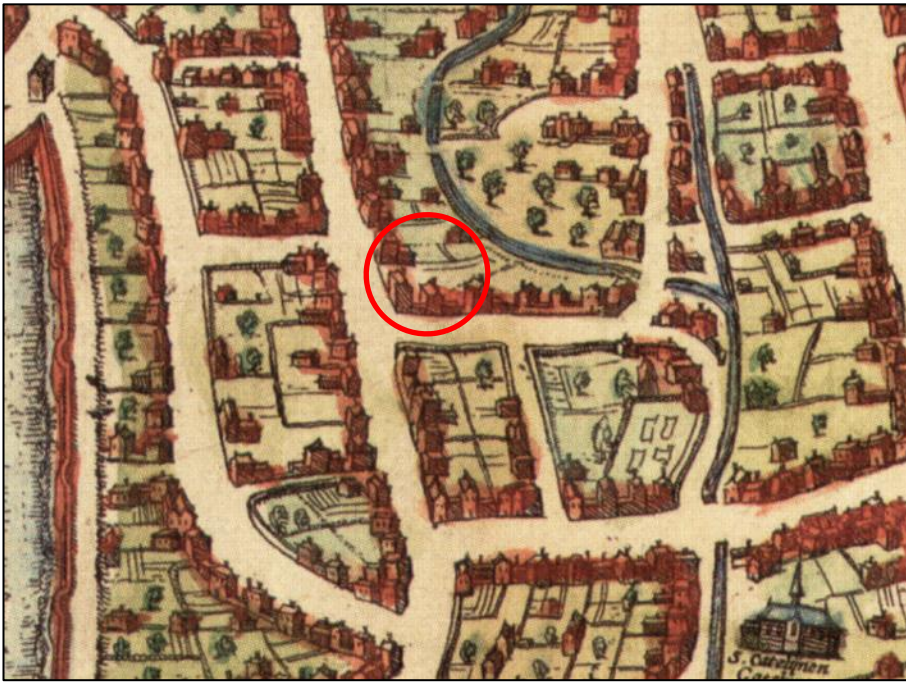

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de gravure van Guillaume du Tielt, met de voorstelling van het Beleg van Ieper in 1383 (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3185).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het stadsplan van Thévelin-Destrée (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3188).

De oostzijde van de De Montstraat is volledig bebouwd. Aan de oever van de Ieperlee komen verschillende gebouwen voor.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de kaart van Braun & Hogenberg, 1575 (VANROLLEGHEM 2006, 69).

De oostzijde van de De Montstraat wordt opnieuw gekenmerkt door meer verspreide bebouwing. Aan de oever van de Ieperlee komen opnieuw een aantal gebouwtjes voor.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 89).

In het bouwblok situeert zich in deze periode het klooster van de ongeschoeide Karmelieten. Deze waren afkomstig uit Bourges en vestigden zich in 1623 in Ieper¹⁴. Klooster en kapel werden gebouwd in de tweede helft van de 17de eeuw. In 1783 werd het klooster afgeschaft door Jozef II. Het leegstaand gebouwencomplex werd tijdelijk (1787-1798) bewoond door de Zwarte Zusters; daarna werden de gebouwen verkocht en grotendeels gesloopt.

Ten zuiden van de kerk komen tuinen en nog een drietal woningen voor. Waar het plangebied precies gesitueerd moet worden, is niet precies te bepalen.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/111154>

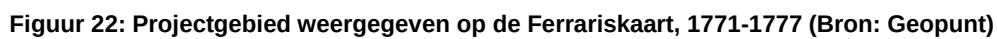
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de gravure van De Wit, 1680 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 99)

De situatie t.o.v. de Sanderuskaart is, voor wat betreft het projectgebied, ongewijzigd.

Anonieme aquarel – begin 18de eeuw?

Deze ongedateerde aquarel brengt de vestingen maar ook de binnenstad gedetailleerd in kaart. Voor het eerst verschijnt de Onze-Lieve-Vrouwestraat op kaart. Deze kaart lijkt aan te geven dat het plangebied niet gelegen is binnen het gebied van het vermelde klooster. De Onze Lieve-Vrouwestraat wordt aangelegd ca. 1650¹⁵.

¹⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/104040>

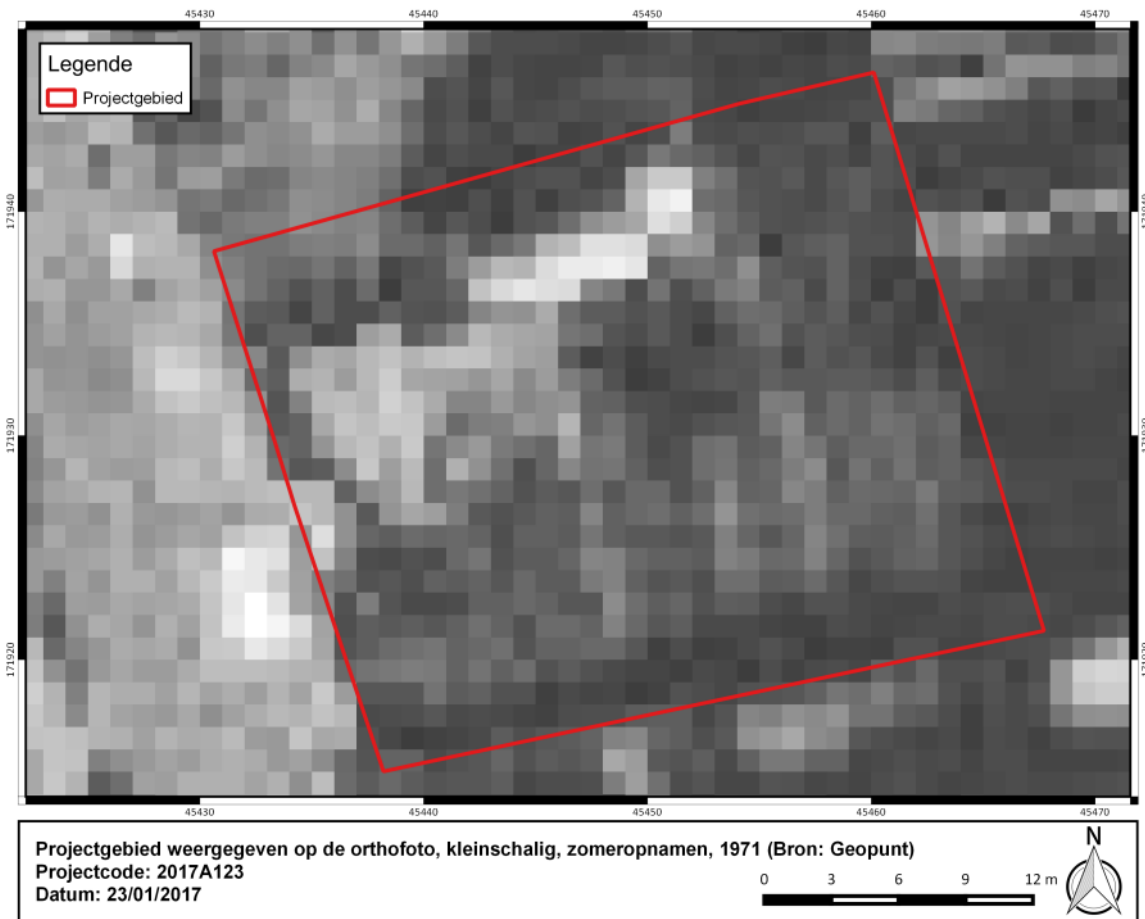
[illegible]

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart (VANROLLEGHEM 2006, 234-235)

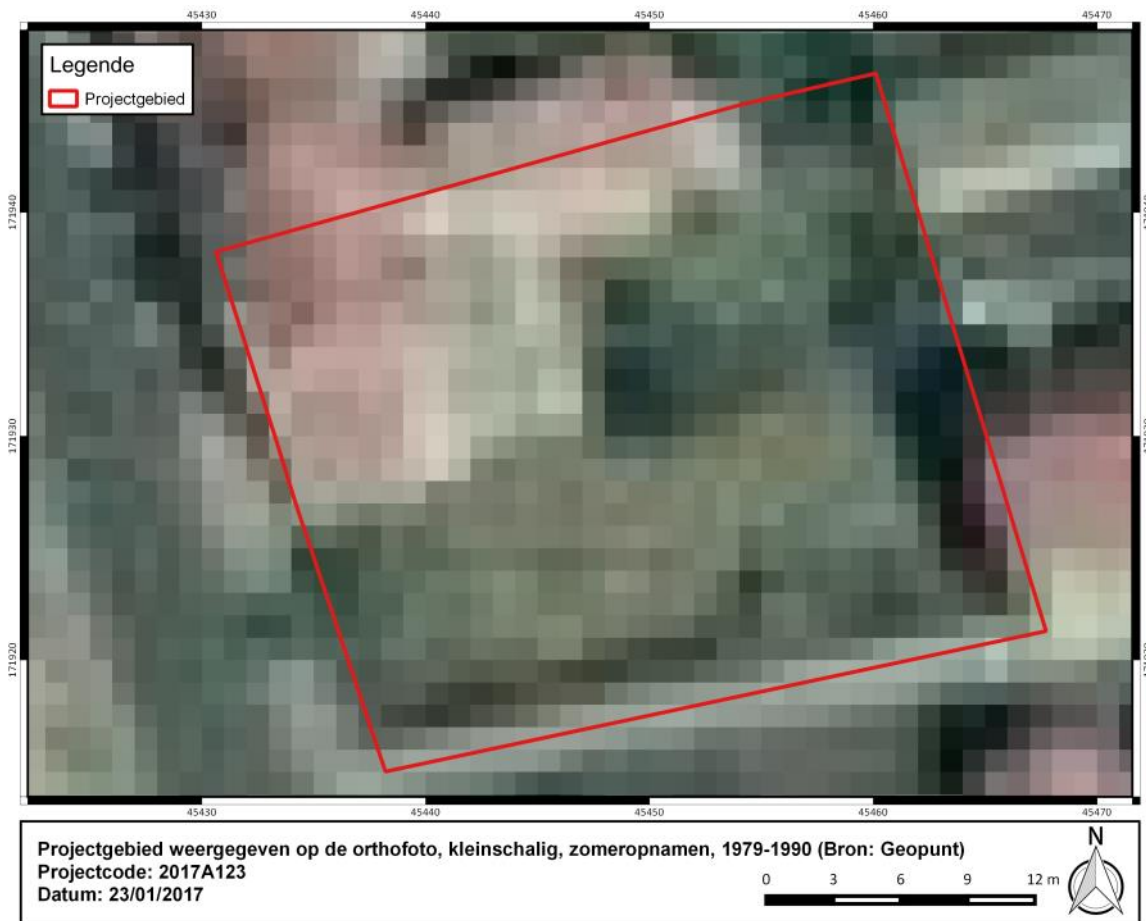
De situatie op de kadaasterkaart van Popp toont zeer veel overeenkomsten met de hedendaagse situatie. Uitzondering vormt een gebouw op de hoek van de De Montstraat en de Onze-Lieve-Vrouwestraat. Het gebied wordt omschreven als woning met tuin.

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Het plangebied bestaat momenteel uit een reeds bebouwde en onderkelderde zone en een tuinzone.

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

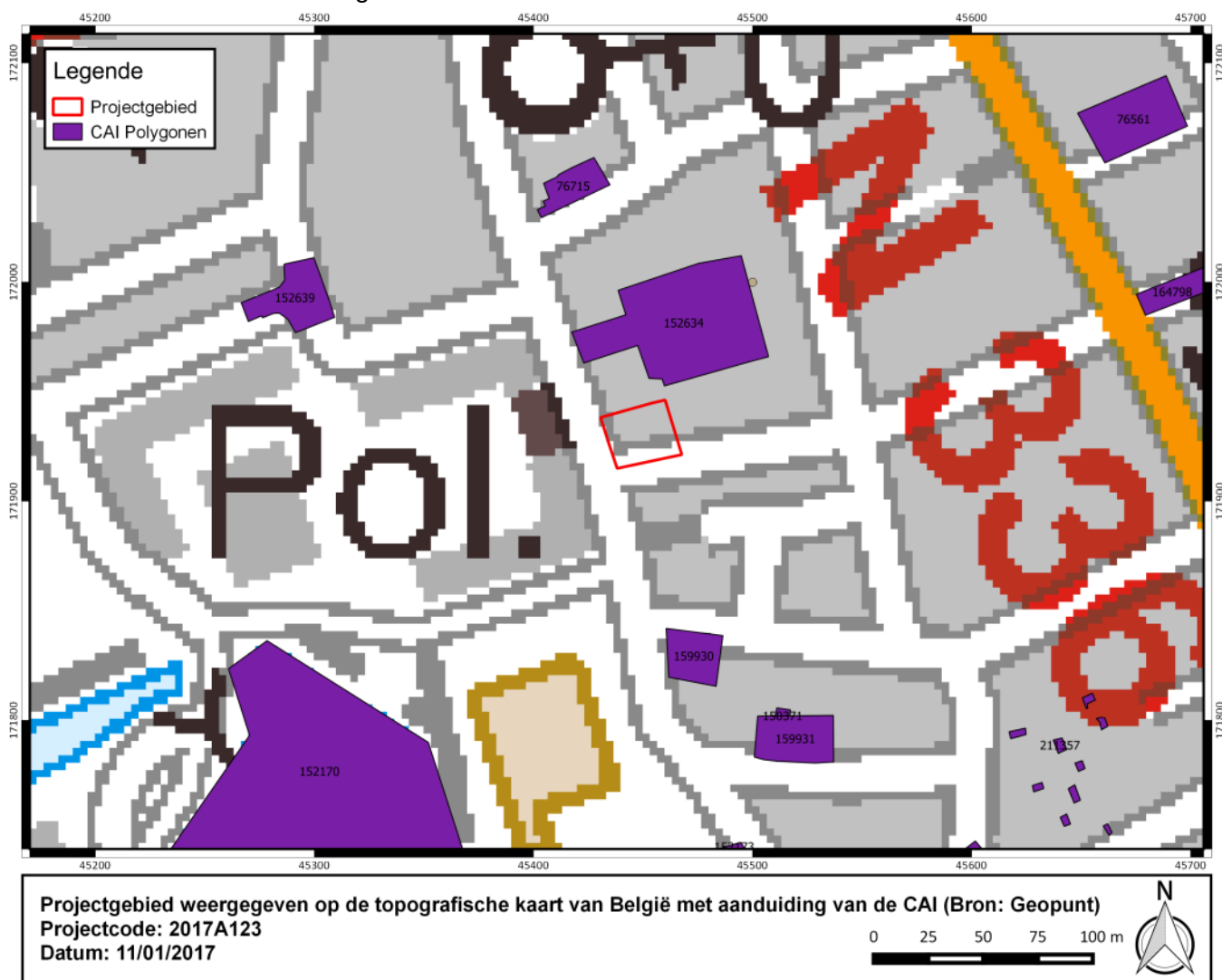
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2015 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI

Tabel 5: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
76561	Opgraving (2002, Mathieu de Meyer); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaand gebouw plattegrond – sporen van 1 langwerpig, rechthoekig huis in ijzerzandsteen, met de korte gevel gericht naar de straat (tot 13 ^{de} eeuw) / Een ander dergelijk huis, met rood baksteenpuin in de fundering (14 ^{de} eeuw), verving een houten constructie. 17 ^{de} eeuw: Waterput, stond ingeplant achter het ijzerzandstenen huis. Bron: Dewilde, M. en Wyffels, F., 2003: Archeologisch noodonderzoek aan de Rijselstraat te Ieper, in Archaeologica Mediaevalis, 14-15/03/2003, p.108.
76715	Opgraving (2005); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: begin 13 ^{de} eeuw: ophogingslaag met heel wat organisch materiaal (dierbotten, houtresten, leder), metalen voorwerpen en grijs aardewerk. Op deze laag een

CAI nummer	Omschrijving
	egaliserende kleilaag met mogelijk eerder ambachtelijke houtbouwconstructies Late middeleeuwen: eind 13de – begin 14de eeuw: eerste bakstenen gebouwen en een waterput Nieuwe tijd: refugium van Lo (vanaf 1537): een uitspringende gebouwvleugel vrijgelegd, restanten van het bisschoppelijk seminarie, restanten van de nieuwbouw van 1755, naast het klooster. Bron: Huyghe, J., 2006: Archeologisch onderzoek in het Karmelietenklooster te Ieper (W.-VI.), <i>Archaeologia Mediaevalis</i>, 29, 61-63.
150371	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Een oost-west geörienteerde structuur met een vullingspakket dat wijst op stilstaand water (voorlopig geen interpretatie) 13/14de eeuw Bron: De Gryse J., Pype P. & Germonprez D., 2009. Archeologisch vooronderzoek Ieper: Res solidum-project, onuitgegeven rapport.
152170	Indicator historisch onderzoek (2003-2010): Majoorgracht: NK: 15m Verdedigingselementen: contregarde of halve maan 16-17de eeuw: Vaubanversterking en gracht
152634	Indicator cartografie Volle middeleeuwen: grafelijke motte.
152639	Indicatie Historisch onderzoek (1998) NK:15m Laat middeleeuwse stadspoort: Tempelpoort Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Eryvynck, A. & Wielemans, A. (eds.), <i>Ypres and the medieval cloth industry in Flanders</i>, 43-56.
159930	Opgraving (2010); NK: 15 meter Late middeleeuwen: verdedigingselement – brede gracht (ca. 7m) waarin een groot aantal leerfragmenten en 1215 fragmenten aardewerk werden gevonden – metalen miniatuur in de vorm van een kat met een sleutel in de hand – de gracht zal waarschijnlijk een militair-symbolische functie gehad hebben. – 2 grote kuilen, 2 kuilen, alle kuilen waren vrij diep ingegraven en behoren tot de oudste sporen in deze zone. Late middeleeuwen: gegroepeerde nederzetting –fundering gekenmerkt door gebruik van recuperatiemateriaal en aanwezigheid van spaarbogen, bakstenen muren, stuenberen, uitbraaksporen, haard en tegelvloerfragment – bakstenen ovenrestanten, geassocieerde afvalpakketten, stookplaatsen. De ovens waren ietwat ingegraven in de klei. Mogelijk broodbakovens. – gegroepeerde waterputtten (4 tonstructuren) 16de eeuw: 2 vierkante bakstenen putten die als afvalput of beerput werden gebruikt. Bron: De Gryse, J. e. a., 2011: Archeologisch onderzoek Solidum Terra-site (Ieper), Ruben Willaert, 2011, Rapport 1.
159931	Opgraving (2011): Solidum Terra Zone 2: NK: 15m Grondsporen: late middeleeuwen: - De gracht was waarschijnlijk nog in gebruik in de 2de helft van de 13de eeuw. - rechthoekige kuilen: jonger dan de gracht - tonstructuren: allen te dateren in de 13de-15de eeuw - ronde bakstenen structuur: 2de helft 14de eeuw

CAI nummer	Omschrijving
	brede gracht (dezelfde die ook werd aangesneden in Zone 1 CAI 159931) die waarschijnlijk kan gerelateerd worden aan de voorloper (mottekasteel) van het zuidelijk gelegen Zaalhof. - 2 rechthoekige kuilen waarvan interpretatie onduidelijk is - kuil met ingeheide palen - De gracht was waarschijnlijk nog in gebruik in de 2de helft van de 13de eeuw. - rechthoekige kuilen: jonger dan de gracht - tonstructuren: allen te dateren in de 13de-15de eeuw - ronde bakstenen structuur: 2de helft 14de eeuw - De gracht was waarschijnlijk nog in gebruik in de 2de helft van de 13de eeuw. - rechthoekige kuilen: jonger dan de gracht - tonstructuren: allen te dateren in de 13de-15de eeuw - ronde bakstenen structuur: 2de helft 14de eeuw 8 tonstructuren: - ton S22: met geperforeerde bodem. In de vulling werden 240 scherven gevonden - ton S25: op 1 van de duigen werden merktekens aangetroffen De 2 tonstructuren S22 en S25 waren aan elkaar verbonden door middel van een geïmproviseerde leiding bestaande uit 19 bodemloze kannen - Ton S34: met geperforeerde bodem. Op de onderzijde van de ton werd een grote hoeveelheid merktekens aangetroffen die bestonden uit allerlei geometrische motieven - Ton S35: 1 merkteken op 1 van de duigen - ton S120: samengesteld uit meerdere tonnen; perforaties in de ton; aangelegd tot op het grondwaterniveau - ton S84: duig met bomgat en perforaties; op 1 van de duigen kwam een merkteken voor - ton S200: duig met een merkteken in geometrisch motief Een drietal tonnen waren aangesloten op de openbare waterleiding en werden dus continu voorzien van zuiver water. Mogelijk zijn deze dan ook te interpreteren als waterreservoirs. Het is niet zeker of alle tonstructuren als waterput te beschouwen zijn; sommige kunnen ook droge opslagcontainers geweest zijn. Het is vrij waarschijnlijk dat de tonstructuren functioneerden binnen 1 of meerdere artisanale activiteiten (mogelijk textielnijverheid?) - De gracht was waarschijnlijk nog in gebruik in de 2de helft van de 13de eeuw. - rechthoekige kuilen: jonger dan de gracht - tonstructuren: allen te dateren in de 13de-15de eeuw - ronde bakstenen structuur: 2de helft 14de eeuw - 2 restanten van tegelvloeren met ongedecoreerde en gedecoreerde tegels. Ook een deel van de hardvloer bleef bewaard. Er komt een opvallend groot aantal motieven voor bij de gedecoreerde tegels; bovendien vormen ze geen patroon. Dit doet vermoeden dat de vloer werd aangelegd met tegels van 1 of meerdere oude vloeren. Volle middeleeuwen: lijnelementen (2de helft 12de eeuw): De mottegracht oversneet een oudere smallere afwateringsgracht Laat middeleeuwse ovenrestant met deel van de ovenvloer met werkkuil. ingeheide houten palen die mogelijk dienden als onderbouw van een houten of bakstenen gebouw

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: De Gryse J. e.a. 2012, Archeologisch onderzoek op de solidum terra-site (Ieper, West-Vlaanderen): 700 jaar wonen en werken, in: Archaeologia Mediaevalis 35, 107-113
164798	Opgraving (2011): NK:15m: In historische kern van Ieper, naar aanleiding van de bouw van 2 nieuwe woningen. De opgraving werd uitgevoerd op de plaats van de paalfunderingen. De Merghelynckstraat wordt op oude kaarten aangeduid als de "Oude Kleermarkt". Volle middeleeuwen: Fase 1. Kuilen, mogelijk het resultaat van kleiwinning. De kuilen bevatten aardewerk dat in de 12e eeuw kan geplaatst worden. Late middeleeuwen: Fase 2: Ophogingslagen en enkele kuilen. De datering is gebaseerd op de stratigrafische positie. Mogelijk heeft deze fase te maken met het bouwrijp maken van de zone. (1e helft 13e eeuw). Eerste helft 13de eeuw: Lijnelementen: Fase 3: ZW-NO georiënteerde gracht, afgedekt voor beerputvulling. 13de eeuw: Fase 4: resten van houten huis, met verschillende palen en resten van de wanden. Daarnaast eveneens een hardplaten aangelegd op verschillende ophogingslagen. Binnen het huis komen diverse afvallagen voor. Begin 14e eeuw?: Fase 5A-B-C: resten van 2 bakstenen huizen en andere constructie. Aan huis 2 werden verschillende aanpassingswerken uitgevoerd (fasen 2 en 3) Beerkuilen gesitueerd op de erven van de bakstenen huizen. Daarnaast ophogingslagen, met daarin een tonput. Fase 7: Beerput en ophogingspakketten: OP basis van het vondstenmateriaal is de beerputvulling te plaatsen tussen 1525 en 1625. Nieuwe tijd: Fase 8: recentere waterputten, resten van bakstenen constructies, en verstoringen. Bron: Gierts I., Cox L., Janssens N. Van Remoorter O. 2012: Archeologische opgraving Ieper, Arthur Merghelynckstraat 3-5-7, Baac rapport 13, Drongen. Er werden drie vlakken aangelegd.

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2015 (Bron: Geopunt)

De locatie situeert zich binnen het historisch stadscentrum van Ieper. Binnen de grenzen van het projectgebied (De Montstraat 21) situeert zich een burgerhuis dat sinds 05/10/2009 vastgesteld is als bouwkundig erfgoed¹⁶. Het huis met rechts aanleunende lage garage, aansluitend bij omlopende tuinmuur aan de hoek bij de Onze-Lieve-Vrouwstraat, dateert uit het interbellum.

In de onmiddellijke omgeving (Onze Lieve Vrouwstraat 6-8) bevindt zich de Academie voor Schone Kunsten en conciërgewoning, eveneens daterend uit het interbellum. Ook dit gebouwenbestand, incl. de conciërgewoning, is sinds 5/10/2009 vastgesteld als bouwkundig erfgoed¹⁷. De Academie voor Schone Kunsten situeerde zich aanvankelijk in de Hal, maar verhuisde in 1879 naar de Onze-Lieve-Vrouwstraat. Na de verwoesting van WOI, werd de Academie net zoals De Montstraat 21 gebouwd naar ontwerp van architect Jules Coomans (Ieper) van 1922. In 1961 werd de Academie heropend.

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Burgerhuis, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79390> (geraadpleegd op 27 januari 2017).

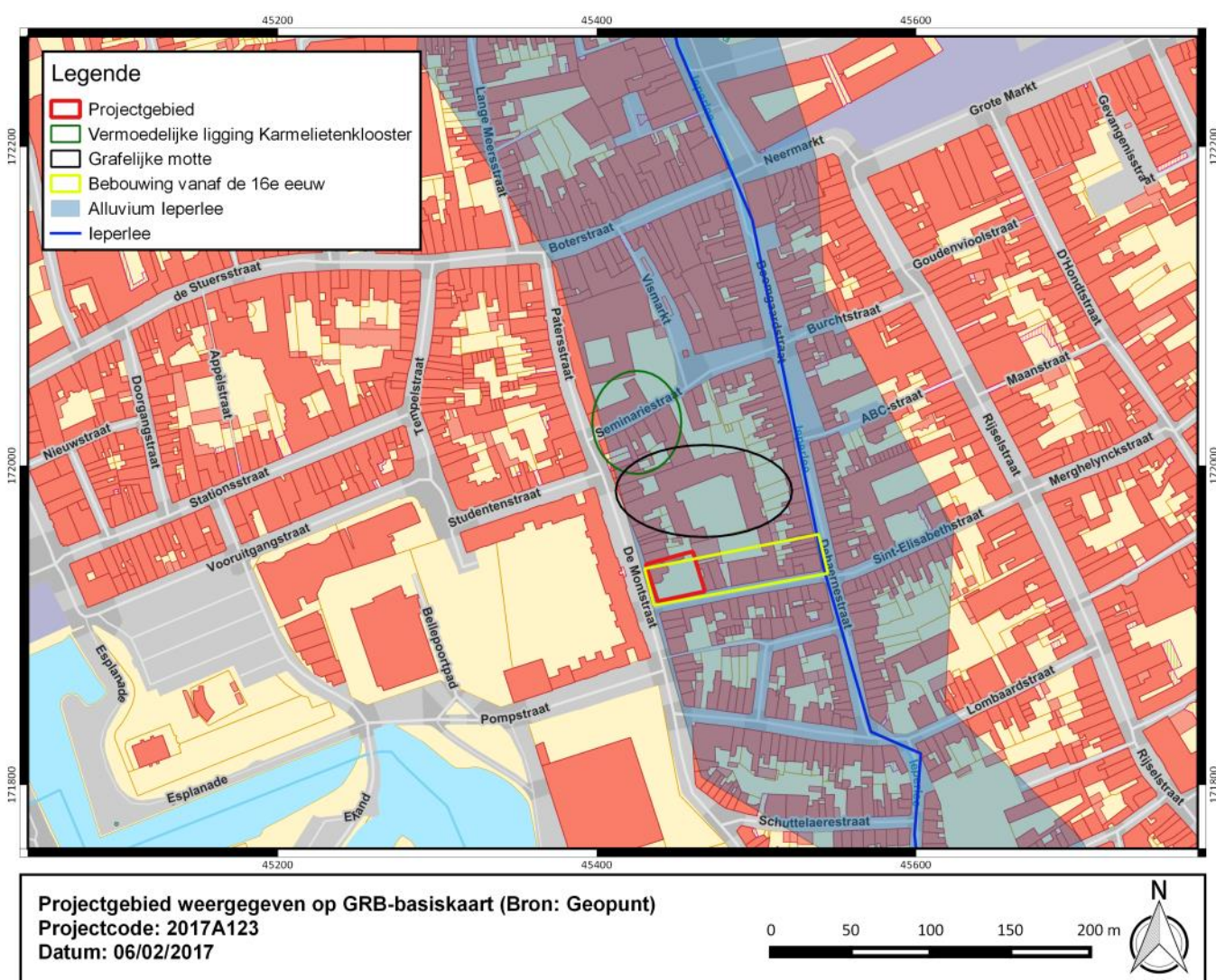
¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Academie voor Schone Kunsten en conciërgewoning, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/30406> (geraadpleegd op 27 januari 2017).

Iets noordelijker ligt de Middelbare Staatsschool, nu Rijksbasisschool. Deze school, met datering 1923 volgens het opschrift van het fronton, is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5/10/2009¹⁸. Het gebouw is opgetrokken naar ontwerp van architecten Guillaume Veraart en Ernest Richir (Brussel) van 1921.

Op de speelplaats van de voormalige Rijksbasisschool 'De Mote' (De Montstraat 11) staat een gedenkplaat ter herinnering aan doden uit WOI en WOII tegen de muur¹⁹.

1.4 Synthese

1.4.1 Synthesekaart

Figuur 30: Synthesepan

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Middelbare Staatsschool, thans Rijksbasisschool, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79389> (geraadpleegd op 27 januari 2017).

¹⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/95417>

1.4.2 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek

Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied zeer groot is. Vooreerst situeert het projectgebied zich in de onmiddellijke nabijheid van de grafelijke motte. Het alluvium van de Ieperlee werd in de 12de eeuw ingenomen door de stad Ieper. Door zijn ligging aan de Ieperlee was het plangebied vermoedelijk interessant voor ambachtelijke nijverheid. In dit verband kan o.a. verwezen worden naar de opgraving net ten zuiden van het projectgebied, meer bepaald tussen de Lombaardstraat en de Schuttelaerestraat (CAI 159930; CAI159931).

Rekening houdende met de stelselmatige ophoging van de vallei in de 12de en 13de eeuw, kan het archeologisch bodemarchief een diepte bereiken tot ca. 3,5m onder het huidige maaiveld. Dit gebied langs de Ieperlee is ook uiterst geschikt voor de bewaring van organische resten.

Langs de De Demontstraat verschijnt in de eerste helft van de 17de eeuw het klooster van de ongeschoeide Karmelieten. Het lijkt erop dat dit klooster ten noorden van het plangebied ligt, maar dit kon niet met zekerheid bepaald worden.

Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?

NVT

Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
Zie hoger.

Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

De bestaande woning is volledig onderkelderd; dit wordt niet gewijzigd. In het nieuw te bouwen gedeelte situeren zich geen kelders, enkel verlaagde zones.

Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

Op de hoek van de De Montstraat en de O.L.V.-straat is in de huidige tuinzone een nieuwbouw gepland. Wat de bestaande woning betreft, wordt de achterbouw afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Alle geplande ingrepen steunen op een paalfundering. De stabiliteitsstudie is nog niet uitgevoerd, maar de paalfundering zal dieper dan 10m komen.

Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

Archeologisch onderzoek op deze locatie zou kunnen leiden tot een belangrijke kenniswinst m.b.t. (laat)middeleeuwse stadsontwikkeling van Ieper en het ontstaan en de ontwikkeling van artisanale bedrijvigheid in het alluvium van de Ieperlee. Deze locatie kan dan ook een belangrijke aanvulling vormen van het onderzoek, dat in het verleden uitgevoerd werd tussen de Lombaardstraat en de Schuttelaerestraat.

1.4.3 Conclusie gericht op gespecialiseerd publiek

De opdrachtgever plant de verbouwing van een halfopen woning tot meergezinswoning en de bouw van een meergezinswoning. De werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezig ondergronds erfgoed.

Naar aanleiding van de geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag binnen een vastgestelde archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of een verder archeologisch traject met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of er een (gedeeltelijke vrijgave) mogelijk is.

Uit het bodemkundig/landschappelijk onderzoek blijkt dat het plangebied zich situeert op de westelijke oever van de natuurlijke loop van de Ieperlee.

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied zeer groot is. Het alluvium van de Ieperlee werd in de 12de eeuw ingenomen door de stad Ieper. Door zijn ligging aan de Ieperlee was het plangebied vermoedelijk interessant voor ambachtelijke nijverheid. In dit verband kan o.a. verwezen worden naar de opgraving net ten zuiden van het projectgebied, meer bepaald tussen de Lombaardstraat en de Schuttelaerestraat (CAI 159930; CAI159931).

Rekening houdende met de stelselmatige ophoging van de vallei in de 12de en 13de eeuw, kan het archeologisch bodemarchief een diepte bereiken tot ca. 3,5m onder het huidige maaiveld. Dit gebied langs de Ieperlee is ook uiterst geschikt voor de bewaring van organische resten.

Tijdens de middeleeuwen situeert het projectgebied zich in het bouwblok dat loopt van de Oude Konijnstraat tot de Seminariestraat. De Onze-Lieve-Vrouwestraat heeft een recentere oorsprong: deze straat ontstaat pas ten vroegste in de tweede helft van de 17de eeuw.

Langs de De Demontstraat verschijnt in de eerste helft van de 17de eeuw ook het klooster van de ongeschoeide Karmelieten. Het lijkt erop dat dit klooster ten noorden van het plangebied ligt, maar dit kon niet met zekerheid bepaald worden.

Algemeen kan gesteld worden dat het bureauonderzoek wijst op de potentiële aanwezigheid van waardevol bodemarchief, dat zou kunnen leiden tot een belangrijke kenniswinst m.b.t. (laat)middeleeuwse stadsontwikkeling van Ieper. Er wordt geadviseerd om de stap van de prospectie over te slaan en onmiddellijk over te gaan tot een vlakdekkende opgraving van de tuinzone (ca. 630m²).

1.4.4 Conclusie gericht op niet-gespecialiseerd publiek

De opdrachtgever plant de verbouwing van een halfopen woning tot meergezinswoning en de bouw van een meergezinswoning. De werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezig ondergronds erfgoed. N.a.v. de geplande stedenbouwkundige vergunning werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Het projectgebied situeert zich op de oever van de Ieperlee. Deze rivier was bepalend voor het ontstaan en de ontwikkeling van de stad. Vanaf de 12de eeuw maken de drassige terreinen aan weerszijden van de Ieperlee deel uit van het stadsareaal. De aanwezigheid van water maakt deze gronden bovendien uitermate geschikt voor de uitoefening van artisanale activiteiten. Er kan o.a. verwezen worden naar het onderzoek dat in het verleden werd uitgevoerd tussen de Lombaardstraat en de Schuttelaerestraat. Op deze percelen kwamen heel wat artisanale sporen aan het licht.

Op de kaarten uit de 16de eeuw wordt bebouwing weergegeven langs de De Montstraat en nabij de Ieperlee. In de 17de eeuw wordt het klooster van de ongeschoeide karmelieten opgericht in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. Het is niet helemaal duidelijk of het projectgebied hier

nog deel van uitmaakt. Tenslotte dient opgemerkt te worden dat de Onze-Lieve-Vrouwestraat zijn ontstaan pas kent in de tweede helft van de 17de eeuw.

Het bureauonderzoek heeft geen argumenten opgeleverd die verder archeologisch onderzoek overbodig maken. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek dient dan ook geconcludeerd te worden dat verder onderzoek noodzakelijk is.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

DE GRYSSE J., PYPE P., GERMONPREZ D. 2009, Archeologisch vooronderzoek Ieper: Res solidum-project (onuitgegeven publicatie Ruben Willaert bvba).

DE GRYSSE J., BONCQUET T., PYPE, P. 2011, Archeologisch onderzoek Solidum Terra-site (Ieper). Zevenhonderd jaar wonen en werken (onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba).

MUS O. 1997, Het Beleg van Ieper in 1383. De vernietiging van de buitenwijken en integratie van de bewoners van deze wijken in de binnenstad, in: *Gidsenkroniek Westland*, 35-1, 19-37.

MUS O. 1998, L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400, , in: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds.), Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Archaeological and Historical Contributions, 43-56.

TERMOTE J. 1990A, Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in: *Westvlaamse archaeologica*, jg. 6, afl. 3, pp. 65-78.

TERMOTE J. 1990B, De Sint-Maartenskerk en de vroegste stadsontwikkeling van Ieper, in: MASURE D. & DE LILLE K., *De Sint-Maartenskathedraal te Ieper, 60 jaar Kerkwijding 1930-1990*, Ieper, pp. 81-94.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

VANROLLEGHEM A. 2006. Ieper à la carte. De Ieperse vestingen in kaart gebracht. Ieper, Erfgoedcel Ieper.

Deel 4: Bijlagen

Projectcode	2017A123 (Ieper De Montstraat)
Onderwerp	Plannenlijst
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/01/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/01/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/01/2017

Plannummer	4
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Bodemkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie/perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	12
Type plan	Microtopografische kaart
Onderwerp plan	Aanduiding alluvium en projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ieper tijdens 11 ^e -12 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ieper tijdens de 13 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ieper in 2 ^e kwart tot einde 13 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ieper en buitenwijken tijdens de 13 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	17
Type plan	Gravure
Onderwerp plan	Beleg van Ieper in 1383
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1610

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Thévelin-Déstrée
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1564

Plannummer	19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Braun en Hogenberg
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1575

Plannummer	20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Sanderus
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1641

Plannummer	21
Type plan	Gravure
Onderwerp plan	De Wit
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1680

Plannummer	22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19 ^e eeuw

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	1971
Aanmaakschaal	Kleinschalig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	1979-1990
Aanmaakschaal	Kleinschalig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	26
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	2000-2003
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	27
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	2000-2015
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	28
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Aanduiding CAI polygonen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/01/2017

Plannummer	29
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	2000-2015
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/01/2017

Plannummer	30
Type plan	Syntheseplan
Onderwerp plan	Synthese onderzoek
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/02/2017